

בבית המשפט העליון

בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ 8155/06

קבוע ליום 28.9.2008
בפני הרכב בראשות
הנשיאה ד' ביניש

העותרים:

1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
3. רופאים לזכויות אדם

ע"י ב"כ עוה"ד לימור יהודה ו/או דן יקיר ו/או דנה
אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או מיכל פינצ'וק ו/או
עאוני בנא ו/או לילה מרגלית ו/או שרון אברהם-ויס
ו/או עודד פלר ו/או טלי ניר ו/או נסראת דקואר ו/או
גיל גן-מור ו/או נסרין עליאן

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

ת"ד 34510, ירושלים 91000

טל': 6521218-02; פקס: 6521219-02

- נ ג ד -

המשיבים:

1. מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון
 2. ראש המינהל האזרחי
 3. ראש שירות הביטחון הכללי
 4. היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
- כולם על ידי פרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים

הודעה מעדכנת מטעם העותרים

בהתאם להחלטת כב' הנשיאה ביניש מיום 18.5.2008, ולקראת הדיון הקבוע בעתירה ביום 28.9.2008, מוגשת בזה הודעה מעדכנת ביחס ליישום הוראותיו של הנוהל החדש.

עניינה של העתירה

1. עניינה של עתירה זו (כפי שתוחם בהחלטת בית המשפט מיום 1.8.2007) הינו ההליך המנהלי להטלת איסורי יציאה לחו"ל על פלסטינים תושבי הגדה המערבית.

2. דרישתם של העותרים בעתירה פשוטה ובסיסית – כאשר שוקלת הרשות המוסמכת לפגוע בזכות יסוד של אדם ולאסור על יציאתו לחו"ל, מחויבת היא למסור לאותו אדם הודעה מראש על כך, לתת לו זכות טיעון בפניה לפני קבלת החלטה, ולאחר שמיעתו, לקבל החלטה מושכלת ולנמקה.

3. ואילו המשיבים, הם הרשות בענייננו, פועלים בדיוק ההיפך: רושמים הם אדם כ'מנוע ביטחוני' שיציאתו לחו"ל נאסרה. שום הודעה לא תימסר לאדם זה כי כך הוחלט בענייננו. שום הזדמנות, מראש, להשמיע דברו לא תינתן לו. בדיעבד, אם יעתור לבית משפט זה, יש סבירות גבוהה שהחלטה – תתהפך.

'הנוהל החדש'

4. בתגובתם מיום 20.2.2008 פירטו העותרים את התנגדותם ל'נוהל החדש' שאימצו המשיבים.

5. ההסתייגויות והטעמים שפורטו שם באשר לאי-חוקיותו של הנוהל והיותו מנוגד לעקרונות מינהל תקין בסיסיים, שרירות וקיימות, והעותרים מפנים לאמור בתגובתם זו. בתגובה התרענו, כי תחת לפתור את הליקויים, מעגן הנוהל פגיעות בלתי-מוצדקות ובלתי-סבירות בזכויות אדם, ותחת מעטה של "רפורמה" מכביד עוד על תושבי השטחים, המבקשים לצאת לחו"ל.

6. ואכן, אימוצו של ה'נוהל החדש' הוליד מסלול טרטורים והתעמרות חדש. כפי שניתן לראות בדוגמאות המפורטות להלן, וכפי שעלה אף במקרים נוספים שטופלו על-ידי המוקד להגנת הפרט מאז אומץ הנוהל החדש, אנשים שהגיעו למת"קים לצורך הגשת בקשות נתקלו בתגובות מתגובות שונות. מהמת"ק הפלסטיני נשלחו למת"ק הישראלי, וממנו בחזרה למת"ק הפלסטיני, תוך שנאמר להם כי לא שמעו על נוהל שכזה. פונים שביקשו להגיש השגה על רישומם כ'מנועי יציאה' נדחו על-ידי המת"קים, לאחר שנאמר להם, כי אין אפשרות כזו. לאחרים נאמר שעליהם להגיש בקשה ליכרטיס מגנטי (כרטיס הדרוש לצורך היתר כניסה לישראל), ולאחר שהגישו בקשה זו נטען, על-ידי לשכת היועמ"ש, שלא הגישו את הבקשה המתאימה, סירבו לפנייתם ושלחו אותם, בשנית, או בשלישית, למת"ק כדי להגיש את הבקשה הנכונה'.

7. על אף האמור בנוהל עצמו, כי אין הוא חל על מי שמגיע לגשר, ועל אף האמור בהחלטת בית משפט זה בבקשה לצו ביניים מיום 18.5.2008 לפיה קיומו של הנוהל החדש לא ביטל את אפשרות הפנייה ללשכת היועץ המשפטי כפי שנהוג היה קודם לכניסתו לתוקף של הנוהל החדש, סירבה לשכת היועץ המשפטי לטפל בבקשות כמקודם, ונענתה אך במקרים בודדים אותם הגדירה כ'מקרים הומניטאריים מיוחדים'.

8. אחד העיקרים עליהם מונח הנוהל החדש הוא – הדרישה לנוכחות פיזית ולהגשת בקשה מנומקת כתובה על-ידי כל אדם המבקש לברר אם מנוע הוא אם לאו במשרדי המת"ק הגזרתית. בנוהל מסתיים העניין בשורה כתובה אחת. בחיים, לעומת זאת, הסיפור אחר. למילים תמימות

אלה – הגשת בקשה במת"ק – השלכות שאלפי מילים לא יוכלו להסבירן. העותרים מציעים שבית משפט זה ישקול לקיים ביקור אישי באחד המת"קים אליהם מכוון הנוהל, ולצפות במה שאותם תושבים צריכים לעבור אך בכדי לצלוח את השלב של 'הגשת הבקשה לפי הנוהל'.

9. לשם השלמת הדברים ועדכונם בלבד, מובאים להלן, כהדגמה, כמה מן המקרים של תושבים אשר יציאתם לחו"ל נאסרה עליהם במהלך התקופה מאז אומץ נוהל חדש זה, ואשר טופלו על ידי העותרת מס' 2, המוקד להגנת הפרט.

דוגמאות

10. **סאמי מוחמד נימר קלאולה** – מר קלאולה, מהנדס תעשייה תושב ג'נין, נדרש לצאת לדובאי על מנת להתייצב לעבודה חדשה שהתקבל אליה. ביום 23.2.2008 הגיע מר קלאולה לגשר אלנבי על מנת לצאת לחו"ל. בגשר נמסר לו, כי נרשמה "מניעה ביטחונית" בעניינו, ועל כן לא יוכל לצאת.

ביום 4.3.2008 פנה המוקד להגנת הפרט בשמו של מר קלאולה למשיב 4, יועצו המשפטי של המשיב 1, על-פי הנוהל שהיה מקובל עד אז, ובניסיון למנוע פנייה מיותרת לבית משפט זה. משלא נתקבלה תשובה, נשלחה ביום 12.3.2008 פניה נוספת.

ביום 13.3.2008 הודיע המשיב 4, כי הינו מסרב לטפל בעניין. במכתב הובהר, כי על פי ה'נוהל החדש' על הפונה לפנות למת"ק על פי נוהל "בירור מוקדם".

בנסיבות אלה, ונוכח הדחיפות שביציאתו של הפונה לחו"ל, הוגשה ביום 23.3.2008 עתירה נגד ההחלטה למנוע את יציאתו של מר קלאולה לחו"ל (בג"צ 2660/08).

העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 7.4.2008.

בעקבות הגשת העתירה ולקראת הדיון, הודיעו המשיבים ביום 2.4.2008 על הסרת המניעה.

העתק מהעתירה, הודעות הצדדים, והחלטת בית המשפט, מצורפים ומסומנים **כנספח ע/60**.

11. **מוחמד ח'ליל מוחמד דופש** – מר דופש, רוקח תושב חברון, ביקש לצאת לירדן לשם השתתפות בכנס מקצועי שהתקיים בימים 10.4.2008-12.4.2008. לאור העובדה, שבעבר נמנע מהעותר לצאת לחו"ל, נוכח דחיפות הבקשה, ובהיעדר מסלול לבקשות דחופות מאידך, פנה המוקד להגנת הפרט למשיב 4, לשכת היועמ"ש בעניין ביום 13.3.2008.

במקביל פנה מר דופש ביום 18.3.2008 למת"ק הפלסטיני בחברון והגיש בקשה על פי הנוהל, תוך שהוא מדגיש את סד הזמנים.

עד לסוף חודש מרץ לא התקבלה תשובה באף אחת מהדרכים – לא מהמת"ק, ולא מלשכת היועמ"ש.

לפיכך ביום 1.4.2008 הוגשה עתירה לבית משפט זה (בג"צ 2964/08).

העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 7.4.2008.

- ביום 6.4.2008, 6 ימים לאחר הגשת העתירה, ויום לפני הדיון, הודיע המשיב 1 "כי גורמי הביטחון הודיעו כי אינם מתנגדים, לעת הזו, ליציאתו של העותר 1 (להלן – העותר) לירדן".
- העתק מהעמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, הודעות הצדדים, והחלטת בית המשפט, מצורפים ומסומנים **כנספח ע/61**.
12. **וליד ראשד מוחמד דקה** – מר דקה, מהנדס תושב טולכרם, עובד בחברת התקשורת PALTEL. הוא נדרש לצאת לחו"ל לשם השתתפות בקורסים מקצועיים החל מיום 15.4.2008.
- נוכח העובדה שבעבר יציאתו לחו"ל נאסרה על מר דקה, ונוכח הזמן הלא רב שעמד לרשותו, פנה המוקד להגנת הפרט ביום 6.3.2008 ללשכת היועמ"ש, המשיב 4. משלא התקבלה תשובה, שב ופנה ביום 12.3.2008. ביום 17.3.2008 התקבלה התשובה כי היועמ"ש מסרב לטפל בעניין וכי על הפונה לפנות למת"ק (יש לציין, כי בטרם אומץ הנוהל מקרים כאלה היו מטופלים על-ידי לשכת היועמ"ש).
- למחרת, ביום 18.3.2008, פנה מר דקה למת"ק הפלסטיני בטולכרם. ביום 23.3.2008 חזר העותר למת"ק הפלסטיני. שם נמסר לו, כי בקשתו הועברה לצד הישראלי אשר הודיע למת"ק הפלסטיני כי העותר מנוע יציאה, וכי אין בסמכותו לטפל בסוג זה של בקשות.
- לפיכך, ביום 2.4.2008, הוגשה עתירה לבית משפט זה נגד ההחלטה לאסור על יציאתו של מר דקה לחו"ל (בג"צ 3015/08).
- העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 9.4.2008.
- יום לפני מועד הדיון, ביום 8.4.2008 הודיע המשיב 1 "כי גורמי הביטחון הודיעו כי אינם מתנגדים, לעת הזו, ליציאתו של העותר 1 (להלן – העותר) לירדן, כמבוקש בעתירה".
- העתק ממכתבי המוקד להגנת הפרט, מתשובת המשיב 4, מהעמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, הודעות הצדדים, והחלטת בית המשפט, מצורפים ומסומנים **כנספח ע/62**.
13. **מואיד תופיק מחמוד עפאנה** – מר עפאנה, תושב קלקיליה ועובד בעמותת "הפורום התרבותי", ביקש לצאת לבלגיה על מנת להשתתף בקורס הכשרה מקצועית, לאחר שזכה במילגת השתתפות במימון משרד החינוך הבלגי. מועד תחילת הקורס – 2.7.2008.
- ביום 18.5.2008 פנה מר עפאנה למת"ק הפלסטיני והגיש בקשה בעניין יציאתו לחו"ל דרך גשר אלנבי.
- משחלף חודש, ותשובה לא התקבלה, פנה המוקד להגנת הפרט ביום 15.6.2008 (שבועיים לפני מועד הנסיעה המתוכנן), בשמו של מר עפאנה למשיב 4, יועמ"ש המשיב 1.
- ביום 17.6.2008 התקבלה תשובה זו מלשכת המשיב 4:

"מבירור שנערך מול גורמי המת"ק נמסר, כי לא התקבלה כל פנייה בעניינו של מרשכם בהקשר לבקשת יציאה לחו"ל. להזכירכם, הגשת בקשה ליציאה לחו"ל דורשת התייצבות פיזית במת"ק לשם הגשתה. אשר על כן, המסמך שצורף בפנייתכם, שעניינו בקשה של המשרד לעניינים אזרחיים

שהועברה לשם הסרת מניעה ביטחונית אינו רלוונטי (ככל הנראה מדובר בבקשה להסרת מניעה לכניסה לישראל)...

נבקש להדגיש, כי בקשתו האחרונה של מרשכם לצאת לחו"ל נבחנה ביום 8.2.05, היינו לפני למעלה משלוש שנים. לא ברור לנו כלל ועיקר, מדוע פניתם למשרדנו ברגע האחרון חלף הגשת בקשה מסודרת במת"ק. נדמה, כי הגשת מועמדות לקורס בחו"ל, קבלה לקורס, הסדרת ויזה ופרטי נסיעה אינם אורכים יום-יומיים, כך שנדמה כי היה די זמן בידי מרשכם להגיש בקשה במועד.

על כן, ולאור העובדה כי מועד היציאה המבוקש הינו עוד כשלושה שבועות מהיום, נציע כי תפנו את מרשכם למת"ק הסמוך למקום מגוריו בהתאם לנוהל טיפול בבקשות פלסטינים ליציאה לחו"ל. נציע, כי מרשכם יבהיר בבקשה את דחיפות פנייתו למת"ק.

בזאת מסתיים טיפולי בפנייתכם."

נוכח דחיפות העניין, ומאחר שעל מנת להגיע לקורס במועדו היה על הפונה לצאת את השטחים כבר ביום 30.6.2008 (דהיינו, תוך שבועיים), ונוכח זאת, שהן הפונה והן המת"ק הפלסטיני עמדו והבהירו כי הבקשה בעניין יציאתו של העותר לחו"ל הוגשה, הועברה ועודנה בטיפול, הוגשה ביום 24.6.2008 עתירה לבית משפט זה (בג"צ 5663/08).

העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 7.7.2008.

5 ימים לאחר הגשת העתירה, ביום 29.6.2008 הודיע המשיב 1 "מגורמי הביטחון נמסר כי אין, לעת הזו, התנגדות ביטחונית להתרת יציאתו של העותר לירדן."

העתק ממכתב המוקד להגנת הפרט, מתשובת המשיב 4, מהעמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, ותשובת המשיבים, מצורפים ומסומנים **כנספח ע/63**.

14. **מרגרט אלראעי** – גב' אלראעי, תושבת קלקיליה, עובדת סוציאלית במקצועה, ועובדת בארגון הסהר האדום, הוזמנה להשתתף בפרוייקט נורבגי-פלסטיני בנובמבר החל מיום 19.5.2008.

יציאתה של גב' אלראעי לחו"ל נמנעה ממנה פעמיים במהלך 2007, ומכאן ברור היה לה כי הינה רשומה כמנועת יציאה.

ואולם, נוכח סירובו של המשיב לטפל אף בהשגות כפי שעשה בעבר בטרם אומץ הנוהל, ניסתה גב' אלראעי לפעול על פי הנוהל החדש. זאת, על אף שהיה ברור לה, כי נוהל "בירור מוקדם" איננו מתאים לעניינה (שכן, היא כבר יודעת שהינה מופיעה כ"מנועה ביטחונית" ברישומי השב"כ).

ביום 15.4.2008 חודש לפני מועד היציאה המתוכנן, פנתה העותרת למת"ק הפלסטיני בקלקיליה בבקשה לאפשר את יציאתה לחו"ל, תוך ציון דחיפות העניין וסד הזמנים בו היא נתונה בצירוף ההזמנה לקורס.

ביום 23.4.2008 התקבלה תשובת המת"ק הישראלי, לפיה לשם הגשת הבקשה על גב' אלראעי להתייצב באופן אישי במת"ק הישראלי.

ביום 28.4.2008 התייצבה העותרת במת"ק הישראלי בקלקיליה והגישה בקשה ליציאה לחו"ל. היא קיבלה אישור שכותרתו "טופס טיפול בבקשה", המורה לה "לחזור להמשך טיפול בתאריך 15.5.2008". עם זאת, החייל אשר נתן לה את הטופס מסר לה, כי הסיכויים שאכן תתקבל תשובה עד למועד זה הם קלושים.

נוכח סד הזמנים, שלא אפשר להמתין עוד, הוגשה ביום 5.5.2008 עתירה לבית משפט זה (בג"צ 4004/08).

העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 12.5.2008.

ביום 11.5.2008, 6 ימים לאחר הגשת העתירה, ויום לפני מועד הדיון, הודיע המשיב 1 "מגורמי הביטחון נמסר, כי אין מניעה ביטחונית המונעת את יציאתה של העותרת לחו"ל, וניתן יהיה להתיר את יציאתה של העותרת כמבוקש בעתירה."

העתק מהעמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, ומהבקשות לדחיית הדיון ולמחיקת העתירה, מצורפים ומסומנים כנספח ע/64.

15. **מאמון מוחמד חסן פיאד קפישה** – מר קפישה, הוא תושב חברון. במהלך חופשה בירדן נפל בנו של מר קפישה ונפצע בראשו. מר קפישה ביקש לצאת לירדן על מנת להיות לצד בנו.

ביום 17.7.2008 בדרכו לירדן, נמנעה יציאתו של מר קפישה בגשר אלנבי תוך שנמסר לו כי הינו מנוע ביטחוני מלצאת לחו"ל. החיילים שמנעו את יציאתו לא מסרו לו מה באפשרותו לעשות כדי להסיר את רוע הגזירה.

ביום 23.7.2008 פנה המוקד להגנת הפרט, בשם מר קפישה למשיב 4.

ביום 25.7.2008 ניסה מר קפישה לצאת לירדן, הצליח לעבור את הצד הישראלי אך הוחזר על-ידי הירדנים בשל כך שדרכו לא היה בתוקף.

ביום 27.7.2008, לאחר שחידש דרכו, ניסה שוב לעבור, ואולם הפעם המשיבים מנעו את מעברו.

ביום 29.7.2008 נשלחה תזכורת למשיב 4.

ביום 31.7.2008 השיב המשיב 4, כי אין מניעה ליציאתו לירדן של מר קפישה.

לו בדקו המשיבים, מראש ולא בדיעבד, את עניינו של מר קפישה, עשויה הייתה להיחסך עוגמת הנפש, הצער, הלחץ, והחששות הכרוכים בכך, שבמהלך שבועיים ימים נמנע מאב לתמוך בבנו הפצוע.

העתק ממכתבי המוקד להגנת הפרט, ומתשובת המשיב 4, מצורפים ומסומנים כנספח ע/65.

16. **אחמד תיסיר שאכר חאמד** – מר חאמד, תושב נפת רמאללה, נרשם לתואר שני באוניברסיטה בארה"ב. לשם כך היה עליו להתייצב לקורס מקדים לא יאוחר מיום 17.5.2008.

ביום 19.4.2008 בדרכו לארה"ב, נמנע מעברו של מר חאמד בגשר אלנבי, תוך שנמסר לו כי הוא מנוע יציאה. חייל בגשר אלנבי הפנה אותו לקישור הפלסטיני. בו ביום ניגש מר חאמד למת"ק

הפלסטיני ברמאללה. ראש המת"ק מסר לו בתשובה כי אינו מכיר כל נוהל להסרת מניעה ביטחונית.

ביום 21.4.2008 שב וניגש מר חאמד לגשר אלנבי. חיילת החתימה את דרכונו, לאחר מכן העבירה שני קווים על דרכונו והודיעה לו שהוא מנוע יציאה על-ידי השב"כ.

ביום 23.4.2008 פנה מר חאמד מיוזמתו למשרד השב"כ שליד כלא עופר, על מנת למצוא דרך להסרת המניעה הביטחונית. חייל נטל את תעודת הזהות של העותר והורה לו להמתין. לאחר המתנה של כשלוש שעות, דיבר "קפטן חסן" עם העותר טלפונית, ומסר לו כי כרגע אינו נמצא במשרד וכי יעמוד איתו בקשר. אולם "קפטן חסן" לא התקשר.

ביום 26.4.2008 פנה מר חאמד פעם נוספת לגשר אלנבי, וחייל שהיה שם הודיע לו כי הוא מנוע יציאה, ואף הדביק מדבקה בדרכונו.

נוכח הודעותיו החוזרות ונשנות של משיב 4, יועמ"ש המשיב 1, כי מסרב הוא לטפל עוד בבקשות אלה, נוכח זאת שהחלטת המשיב לאסור את יציאתו לחו"ל הייתה ברורה וגמורה, ונוכח הזמן הדוחק, הוגשה ביום 5.5.2008 עתירה לבית משפט זה נגד ההחלטה לאסור על יציאתו של מר חאמד.

העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 12.5.2008.

ביום 11.5.2008, 6 ימים לאחר הגשת העתירה, ויום אחד לפני הדיון, הודיע המשיב 1 "מגורמי הביטחון נמסר, כי המניעה הבטחונית המונעת את יציאתו של העותר לחו"ל הוסרה, וניתן יהיה להתיר את יציאתו של העותר כמבוקש בעתירה."

העתק מהעמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, הודעות הצדדים, והחלטת בית המשפט, מצורפים ומסומנים כנספח ע/66.

17. **בראא זאהר רזק אלמצרי** – מר אלמצרי הינו סטודנט השנה החמישית לרפואה באוניברסיטת אבו-דיס אלקודס. כחלק מלימודיו נדרש מר אלמצרי לעבור הכשרה מקצועית בת ששה שבועות בבית חולים אוניברסיטאי באנגליה, שנקבעה להתחיל ביום 17.7.2008.

בחודש אוקטובר 2007 נמנע ממר אלמצרי לצאת לחו"ל בטענה שהינו מנוע יציאה על-ידי השב"כ. בעקבות זאת, פנה באמצעות עורך-דין למשיב 4. בתשובה נמסר לו כי הינו מנוע יציאה בטענה שהינו פעיל חמא"ס.

בתחילת חודש מאי 2008 פנה אל המת"ק הישראלי במעבר הזיתים, וביקש להגיש בקשה לאישור יציאה לחו"ל. החייל במת"ק מסר לו מספר טלפון נייד של קצין קישור בשם ראאד. קצין הקישור הסביר למר אלמצרי, כי עניין אישור היציאה תלוי בשב"כ, וכי עליו לפגוש את נציג השב"כ ביום 11.5.2008 במעבר הזיתים.

ביום 11.5.2008 התייצב מר אלמצרי במעבר הזיתים, אך במקום נמסר לו זימון ליום המחרת. ביום 12.5.2008 פנה מר אלמצרי שוב אל מעבר הזיתים ופגש שם נציג שב"כ בשם חנוך, אשר שאלו אותו אודות נסיעתו לחו"ל ומעצרו בחודש פברואר 2007. בסוף התחקור, הציע נציג

השב"כ לעותר לשתף פעולה עימו וכי בתמורה יתירו לו לצאת לחו"ל. העותר סירב להצעה. בתום הפגישה ביקש העותר מנציג השב"כ לדעת כיצד יוכל לצאת לחו"ל, ונציג השב"כ השיב לו שהוא יכול לפנות לעורך דין כדי שיטפל בעניינו.

נוכח קוצר הזמן, ונוכח זאת שהיותו מנוע יציאה כבר ידוע, פנה ביום 12.6.2008 המוקד להגנת הפרט למשיב 4, בבקשה להסרת המניעה.

ביום 15.6.2008 התקבלה תשובתו של המשיב 4, בה נכתב, כי אין דחיפות בפנייתו הנוכחית של מר אלמצרי, כי יכול הוא לברר אם הוא מנוע יציאה באמצעות פנייה מנומקת אל המת"ק הסמוך למקום מגוריו, וכי אם יתברר שהינו מנוע, יוכל לאחר מכן להגיש ערר.

ביום 18.6.2008 שב מר אלמצרי ופנה אל המת"ק הישראלי במעבר הזיתים והגיש בקשה בעניין יציאתו לחו"ל. לבקשה צירף את כל המסמכים הנוגעים לנסיעה. החייל במת"ק מסר לו שיוכל לקבל תשובה רק אחרי שישה שבועות. מר אלמצרי ניסה להסביר לחייל את הדחיפות שבבקשה, ואת שעבר עם הגשת הבקשה בפעם הראשונה, אך החייל לא התעניין בדבריו וחזר ואמר שעליו לבוא ולקבל מענה בעוד שישה שבועות.

אחרי שתי פניות למת"ק, שני ימי המתנה לחוקר השב"כ, תחקור על-ידי סוכן שב"כ, ניסיון לגייסו כמשתף פעולה, פניה לארגון זכויות אדם ופניה למשיב 4, הוגשה ביום 3.7.2008 עתירה לבית משפט זה (בג"צ 5974/08).

העתירה נקבעה לדיון דחוף ליום 9.7.2008.

5 ימים לאחר הגשת העתירה, ויום אחד לפני מועד הדיון, הודיע המשיב 1 כי "מגורמי הביטחון נמסר, שלאחר בדיקה עדכנית, הוחלט לאפשר את יציאתו של העותר 1 לאנגליה דרך ירדן, וזאת בכפוף לתדרוך בגשר אלנבי וחתומת העותר על הצהרה והתחייבות להימנע מכל עיסוק בפעילות טרור העשויה לסכן את ביטחון האזור ו/או ביטחון מדינת ישראל". בעקבות הודעה זו, התאפשר למר אלמצרי לצאת לחו"ל.

העתק מפניית המוקד, תשובת המשיב 4, העמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, הודעות הצדדים, והחלטת בית המשפט, מצורפים ומסומנים כנספח 67/ע.

18. **אשרף מוסא עיסא מוסא** – מר מוסא סובל מנכות של 100% ומרותק לכסא גלגלים. בנו של מר מוסא, בן השלוש, סובל מאוטיזם ומבעיות נוספות, ומצוי בטיפול שיקומי במרכז לטיפול באוטיזם בעמאן, שאמור לשפר את מצבו.

בחודש יוני 2007 יצא מר מוסא לחו"ל כדי להשתתף במשחק של נבחרת הכדורסל לנכים. לפיכך, ביום 23.5.2008, כשהיה בדרכו עם אשתו וילדיו לירדן, לשם נדרשו להגיע במסגרת הטיפולים בבנם בן ה-3, הופתע מר מוסא לגלות שהינו מנוע יציאה מסיבות ביטחוניות. נוכח זאת, מנעו ממנו החיילים לעבור והוא נאלץ לחזור כלעומת שבא.

לאור החלטת בית משפט זה בבקשה לצו ביניים, לפיה לא נחסמו אפיקי הפעולה שהיו קיימים קודם לכניסתו לתוקף של הנוהל החדש, פנה מר מוסא ביום 12.6.2008, באמצעות המוקד להגנת הפרט, אל המשיב 4, וביקש לאפשר את יציאתו לירדן לא יאוחר מיום 15.6.2008.

ביום 17.6.2008 התקבלה תשובה, כי באופן חריג הפניה הועברה לבדיקה מול הגורמים הרלבנטיים, וכי בסיומה תמסר תשובה.

לאחר כמה שבועות המתנה, ונוכח חשיבות התחלת הטיפול השיקומי בהקדם, נאלצה אשתו של מר מוסא לצאת לירדן לבדה יחד עם בנם הסובל מאוטיזם, ולעזוב את בעלה, הזקוק לסיועה, ואת בנה הבכור בן ה-5.

ביום 14.7.2008 נשלח מכתב נוסף אל המשיב 4.

משלא התקבל מענה, הוגשה ביום 7.8.2008 (כחודשיים וחצי לאחר שיציאתו לחו"ל נמנעה ממנו) עתירה לבית משפט זה (בג"צ 6961/08).

ביום 10.8.2008 התקבלה תשובה מהמשיב 4 בה נכתב "על פי הבדיקה שערכנו אודות הנדון, עולה כי אין מניעה בדבר התרת יציאתו של הנדון לירדן, זאת על פי הנהלים הרגילים."

העתק מהפניות, מהעמודים הרלבנטיים מכתב העתירה, ומתשובת המשיב 4, מצורפים ומסומנים כנספח ע/68.

19. **באסם נתשה** – מר נתשה ביקש לצאת את השטחים לירדן וממנה לערב הסעודית על מנת לקיים את מצוות העומרה.

ביום 4.6.2008 בדרכו לחו"ל נמנע מעברו בגשר אלנבי תוך שנמסר לו כי הינו מנוע יציאה לחו"ל. למחרת, ביום 5.6.2008 פנה מר נתשה למת"ק הישראלי בחברון כדי להגיש בקשה ליציאה לירדן. במת"ק ביקשו ממנו את תעודת הזהות שלו. לאחר שהמתין כשעתיים שילחו אותו לביתו ומסרו לו שיחזור למחרת.

למחרת, ביום 6.6.2008, חזר מר נתשה למת"ק הישראלי. הפעם, לקחו ממנו את מספר הטלפון שלו ומסרו לו שייצרו עימו קשר.

כשניסה לברר טלפונית מה קורה, נמסר לו שלא מטפלים בפנייתו.

ביום 16.6.2008 הגיש מר נתשה בקשה לבירור המניעה באמצעות המת"ק הפלסטיני, ואולם עד ליום 6.8.2008 לא ניתנה לו תשובה.

ביום 6.8.2008 פנה המוקד להגנת הפרט, בשמו של מר נתשה, למשיב 4.

ביום 11.8.2008 נמסר מהמשיב 4, כי הפניה הועברה לבדיקה.

ביום 3.9.2008, שלושה חודשים לאחר שיציאתו לחו"ל נמנעה ממנו, מסר המשיב 4, כי בקשתו להסרת המניעה סורבה מטעמי ביטחון, וכי ככל שמבקש הוא לערער על ההחלטה עליו להגיש השגה במת"ק (!?).

ביום 15.9.2008, שלושה וחצי חודשים לאחר שיציאתו לחו"ל נמנעה ממנו, 'הצליח' מר נתשה להגיע לשלב הגשת ההשגה במת"ק. טרם התקבלה תשובה.

העתק מפניית המוקד להגנת הפרט ותשובות המשיב 4, מצורפים ומסומנים כנספח ע/69.

סיכום

20. חובתה של הרשות לשקול, ליתן זכות טיעון, ולהחליט החלטה מושכלת ומנומקת בטרם תחליט על שלילת זכות יסוד מאדם. כך נפסק בפסיקתו העניפה של בית משפט זה. אלו הנהלים שאימצה הרשות המוסמכת ביחס לתושבי מדינת ישראל המבקשים לצאת לחו"ל. אלו אף הנהלים, עליהם הצהירה הרשות המוסמכת, ביחס ליציאתם של תושבים המבקשים לצאת לירדן (ראו סעיפים 11-12 לכתב התשובה בעת"מ 750/05 המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים. העתק מכתב התשובה על נספחיו מצורף ומסומן כנספח ע/70).
21. "הנוהל החדש" שאימצו המשיבים בענייננו עומד בסתירה לחובות הללו המעוגנות בפסיקה, וכן לנהלים החלים בסיטואציות מקבילות. המשיבים לא הביאו כל נימוק להפרה זו של החובות הבסיסיות המוטלות עליהם.
22. העיקרון המונח ביסודו של "הנוהל החדש" פגום מיסודו – התנערותה של הרשות מחובתה להודיע מראש על כוונתה לשלול זכות יסוד של אדם, ומחובתה למתן זכות טיעון לפני קבלת החלטה בענייננו. כיצד? באמצעות העברת נטל הבירור אל כתפיו של הפרט.
23. ואולם, בכך לא די. 'נטל הבירור' המועבר אל הפרט הינו כבד מנשוא. על פרט זה, שהלכה למעשה הינו כל אחד ואחת מתושבי השטחים המעוניינים לצאת לחו"ל, לשרך דרכיהם ולכלות שעותיהם בהמתנה במת"ק – הפלסטיני? הישראלי? – זאת לא נדע לבטח, ואף המת"קים עצמם לא ידעו (ראו דוגמאות בסעיפים 12, 13, 14, 16, 17, 19 לעיל).
24. לכאורה, ולכאורה בלבד מאפשר "הנוהל החדש" לתושבים לברר מראש אם מנועים הם. בפועל, מטיל הנוהל עליהם סיוט בירוקראטי שהוא כלשעצמו מהווה פגיעה בזכויות אדם. אף כאשר אותו אדם כבר יודע, כי הינו מנוע (למשל, כאשר הוחזר מהגשר ונאמר לו על-ידי החיילים שם שהוא מנוע יציאה מטעמי ביטחון) גם אז עומדים המשיבים על-כך שעליו לפנות למת"ק (הפלסטיני? הישראלי?) להגיש בקשה לבירור מוקדם (ולשם מה בירור והרי הוא כבר יודע שמנוע הינו!)?, ולהמתין (כשישה שבועות), ולקבל החלטה (אולי), ולבקש להגיש השגה (למי? למת"ק הישראלי? למת"ק הפלסטיני?). וחוזר חלילה.
25. ומה עובר בינתיים על אותו אדם, בן אנוש, בזמן שהמערכת הבירוקרטית החדשה שיצרו המשיבים מטרטרת אותו בין כה ובין כה? מה עם תוכניותיו של אותו אדם, שהיה בדרכו לחו"ל, נרשם ללימודיו, רכש כרטיס טיסה, או שבנתיים ילדו הקטן נמצא בירדן בטיפולים ואין באפשרותו לראותו, או אמו שוכבת על ערש דווי ואין באפשרותו לסעדה. מה איתו? שיחכה, עונים המשיבים.

26. לאור האמור לעיל והאמור בתגובת העותרים מיום 20.2.2008 מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על-תנאי בעתירה, כמפורט בעמ' 10-11 לתגובת העותרים מיום 20.2.2008.
27. כמו כן, נוכח היעדרו בפועל של הליך השגה ממשי, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ביניים, אשר יחייב את המשיבים לפעול כפי שפעלו בטרם אימוץ הנוהל: אפשרות הגשת השגה ללשכת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון בעניינם של אנשים לגביהם כבר ידוע שהינם רשומים כמנועים ביטחוניים (בין משום שהוחזרו מגשר אלנבי, ובין שהתברר להם בדרך אחרת, כי הינם רשומים כ'מנועים ביטחוניים), וזאת עד למתן פסק דין בעתירה זו.

היום, 21 בספטמבר, 2008

לימור יהודה, עו"ד
ב"כ העותרים